

WoonWijzer Autisme

Start

Wat is de WoonWijzer?

De WoonWijzer is ontwikkeld voor medewerkers bij gemeenten en woningcorporaties die te maken krijgen met woningzoekenden met een Autisme Spectrum Stoornis (ASS). ASS is de verzamelnaam voor verschillende vormen van autisme. In deze WoonWijzer zal omwille van de leesbaarheid worden gesproken over autisme.

Doel van de WoonWijzer

Omdat er een grote diversiteit is in de manier waarop autisme zich uit, is het van belang dat gemeenten en woningcorporaties informatie hebben over autisme en de gevolgen ervan op het gebied van wonen. Zo zullen zij beter in staat zijn om specifieke woonbehoeften te (h)erkennen en hierop te anticiperen.

Hoe werkt de WoonWijzer

De WoonWijzer bestaat uit zes 'Bouwstenen' die zichtbaar worden nadat op Start is geklikt. Elke bouwsteen met een specifiek onderwerp kan daarna ook weer worden aangeklikt. Hierdoor verschijnen er een aantal kernboodschappen die betrekking hebben op dat onderwerp en is er de mogelijkheid om meer (achtergrond) informatie te verkrijgen.

Kenniscentrum
Zorginnovatie

's Heeren Loo

De Bouwstenen

Terug
naar
begin

Belang van goed wonen
met autisme

Om wie gaat het?

Woonbehoeften

Gemeenten en
woningcorporaties

Woningen en
aanpassingen

Samenwerking

Belang van goed wonen met autisme

- Een groot deel van de mensen met autisme woont gedurende langere tijd van zijn of haar leven in een ongeschikte woning.
- Het hebben van een huis en woonomgeving die aansluit op individuele behoeften mag dan ook niet als een luxe worden gezien maar is voor mensen met autisme absoluut noodzakelijk.
- Autisme is een ontwikkelingsstoornis. Dit wil zeggen dat de effecten van het autisme merkbaar zijn op alle terreinen van het leven zoals sociale relaties en contacten, werk en zeker ook op het gebied van wonen.
- Een belangrijk kenmerk van autisme is het moeite hebben met verwerken van informatie uit de omgeving. Mensen met autisme hebben in alle levensfasen meer tijd en ruimte nodig om tot rust te komen. Een prikkelarm huis waarin hij/zij zich boven alles 'thuis' kan voelen is essentieel om de extra uitdagingen die het leven biedt beter aan te kunnen. Dit heeft een positief effect op het welzijn als op de gezondheid.
- Een sleutelbegrip hierin is dat de bewoner zelf 'prikkelregie' kan voeren. Dit houdt in dat hij/zij zelf invloed kan uitoefenen op voor hem/haar storende prikkels en hierop kan anticiperen (bijvoorbeeld het huis op een andere manier inrichten of zelf de keuze maken om wel of niet het contact met anderen aan te gaan).

**Terug naar de
bouwstenen**

'Mensen met autisme leven in dezelfde wereld als u, maar beleven deze niet hetzelfde als u.....'

[Lees hier de persoonlijke oproepen aan gemeenten en woningcorporaties](#)

**Aanvullende
informatie**

De heer den Braber

Mensen met autisme leven in dezelfde wereld als u, maar beleven deze niet hetzelfde als u. Geluiden, geuren, licht, en sociale prikkels komen vaak anders of indringender binnen, waardoor er een andere interactie ontstaat met de omgeving. Mensen met autisme vormen een minderheid van de bevolking. Voor mensen zonder autisme kan het lastig zijn om de persoon met autisme te begrijpen. Tegelijkertijd is het voor de persoon met autisme minstens net zo ingewikkeld om zijn omgeving goed in te schatten en te interpreteren.

Mijn advies is daarom de tijd te nemen om te begrijpen wat de ander bedoelt en duidelijk te zijn over wat u bedoelt. Probeer u voor te stellen dat de persoon tegenover u zaken echt ingrijpend anders beleeft. Wat voor u misschien hinderlijk zal zijn of wat u niet opvalt, kan de persoon met autisme ziek maken. Dat is geen aanstellerij.

Mevrouw van Paassen

Mensen met autisme doen over het algemeen erg hun best om zich aan te passen aan wat de maatschappij vraagt. Een gesprek waarin ze hun eigen behoeften en ideeën helder moeten samenvatten kan moeilijk zijn en veel energie kosten. Zeker als het gaat om iets belangrijks als het krijgen en/of behouden van een adequate woning. Een gesprek bij een gemeente of woningcorporatie geeft vaak spanning. Voor een goede communicatie en om de juiste informatie boven water te krijgen kan het nodig zijn om vragen op te splitsen, te checken of de vraag of informatie duidelijk is, een gegeven antwoord te herhalen, en dóór te vragen. Voor iemand met autisme is het heel vervelend als er een nieuwe vraag volgt voordat hij/zij de vorige vraag heeft kunnen beantwoorden. Soms kan het ook nodig zijn om een tweede gesprek in te plannen, waarin dan eerst een korte samenvatting wordt gegeven van het eerdere gesprek.

**Terug naar de
bouwstenen**

Om wie gaat het?

- De Nederlandse Vereniging voor Autisme gaat ervan uit dat ongeveer 1% van de mensen in Nederland een autisme spectrum stoornis heeft. Onderzoeken die wereldwijd zijn gedaan naar de mate waarin autisme voorkomt komen uit op tussen de 1 en 73 mensen met autisme per 10.000 personen. Er is dus geen éénduidigheid over. Wel staat vast dat er in iedere gemeente mensen met autisme wonen.
- Vanwege het chronische karakter van autisme is het redelijk om te veronderstellen dat het aantal mensen met autisme gelijk is verdeeld over alle leeftijden. Het gaat hierbij over ouders, (gezinnen met) kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. In de woonbehoeften zijn er gemeenschappelijke kenmerken aan te wijzen. Het belangrijkste blijft echter het aangaan van een gesprek en een individuele benadering.
- De meeste mensen met autisme hebben een normale intelligentie, anderen kunnen ook een verstandelijk beperking hebben of hoogbegaafd zijn. Depressies, angststoornissen en ADHD komen bij mensen met autisme relatief vaak voor.
- Vaak melden de mensen met autisme zichzelf bij de gemeente of woningcorporatie in de zoektocht naar een geschikte woning. In een aantal gevallen kan dit ook een belangenbehartiger zijn, zoals een ouder of begeleider.

'..... Moet zij gaan wonen in een tehuis voor bejaarden en moet zij dan gezamenlijk eten of deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten? Zij is erg gesteld op haar eigen dagindeling en individualistische leefwijze en dit vooruitzicht maakt haar angstig'.....

[Lees hier verder over Mevrouw Veldman, Lisa, Peter en Anton](#)

**Terug naar de
bouwstenen**

**Aanvullende
informatie**

Ruben

Ruben is 20 maanden. Op het consultatiebureau is recent het sterke vermoeden geuit dat bij hem sprake is van een autismespectrumstoornis. Wel drie of vier keer per week kan hij de hele nacht door huilen, waarbij het huilen al snel overgaat in gillen. Zijn ouders blijven om de beurt deze nachten op. Alle middelen om hem te kalmeren werken niet of slechts heel kort. Het enige dat hem rustig maakt is wanneer één van de ouders buiten met hem gaat wandelen in zijn wandelwagentje. Dit doen zij nu. De burens hebben regelmatig geklaagd en om de verstandhouding goed te houden kiezen de ouders er nu voor geen nieuwe methodes uit te proberen.

Lisa

Lisa heeft op jonge leeftijd de diagnose autismespectrumstoornis gekregen. Zij gebruikt medicatie tegen somberheidsgevoelens die haar regelmatig overvallen. Zij heeft tot haar 34^e jaar bij haar ouders gewoond. Sinds een jaar woont zij zelfstandig in een flat. Recent heeft zij een suïcidepoging gedaan. De belangrijkste reden die zij hiertoe beschreef was de vrijwel voortdurende geluidsoverlast veroorzaakt door haar burens, met name haar bovenburens. Ondanks vele verzoeken bleef haar bovenbuurvrouw naaldhakken dragen. Het dragen van oordoppen en een koptelefoon hield het geluid niet tegen.

Peter

Peter, nu 18 jaar, is altijd een eenling geweest. Hij had weinig vrienden maar kon zich in het regulier onderwijs handhaven. Op 14-jarige leeftijd werd bij hem een diagnose in het autismespectrum gesteld. Zijn ouders en hijzelf werden goed begeleid en met steun van zijn ouders behaalde hij op 17-jarige leeftijd zijn vwo-diploma. Tijdens zijn wiskundestudie aan de universiteit, waarbij hij veel eigen inzet en initiatief moest tonen, liep hij echter vast. Hij trok zich terug op de kamer die hij huurde en verwaarloosde zichzelf in allerlei opzichten. Zijn problemen deelde hij niet met zijn ouders of anderen. Tijdens een bezoek van zijn ouders aan hem werd duidelijk dat zijn kamer vervuild was en dat hij schulden gemaakt had. Ook werd duidelijk dat hij al enkele maanden geen colleges gevolgd had en tentamens had overgeslagen.

Anton

Na een reorganisatie op zijn werk en bijkomende spanningen heeft Anton een burn-out gekregen. Hij is nu al bijna twee jaar hele dagen thuis, samen met zijn vrouw Paula en hun driejarig zoontje Tim. Enkele jaren geleden is bij hem de diagnose ASS gesteld. De reeds bestaande relatieproblemen nemen in heftigheid toe en Anton is in toenemende mate niet meer in staat om zijn zoontje te bieden wat hij nodig heeft. Anton en Paula besluiten uit elkaar te gaan. Het vinden van een andere woning blijkt echter een zeer groot probleem.

Mevrouw Veldman

Mevrouw Peters woont zelfstandig in een portiekflat. Zij is 78 jaar en is alleenstaand. Zij heeft vroeger oude talen gestudeerd en heeft altijd rond kunnen komen van haar verdiensten met het geven van bijlessen en het maken van vertalingen van artikelen. Zij heeft alleen nog een nicht die bij haar op bezoek komt en die eens per week de boodschappen voor haar doet. Mevrouw heeft geen kennissen en heeft geen contact met buurtgenoten. Zij heeft een indicatie voor huishoudelijke ondersteuning gekregen van 2 uur per week. Een medewerkster van de Thuiszorg die een volwassen zoon met ASS heeft, wees haar op de mogelijkheid dat hier ook bij mevrouw Peters sprake van zou kunnen zijn. Via de huisarts werd mevrouw voor een diagnostiektraject verwezen en werd de diagnose ASS gesteld. Mevrouw Peters maakt zich veel zorgen over haar toekomst. Waar moet zij gaan wonen wanneer zij geen trappen meer kan lopen? Moet zij gaan wonen in een tehuis voor bejaarden en moet zij dan gezamenlijk eten of deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten? Zij is erg gesteld op haar eigen dagindeling en individualistische leefwijze en dit vooruitzicht maakt haar angstig.

**Terug naar de
bouwstenen**

Woonbehoeften

- De grote verschillen die er bestaan tussen mensen met autisme (leeftijd, ernst, mate van sociale- en professionele ondersteuning) maakt het onmogelijk om standaard woonwensen en woonbehoeften aan te geven. Algemeen kan wel gesteld worden dat van de onderstaande punten bepaald moet worden of, en in welke mate, de persoon hierbij problemen ervaart:
 - Gevoeligheid ten aanzien van geluid in de woning, waarbij het volgende onderscheid kan worden gemaakt:
 - 1. Luchtgeluid**
Hierbij wordt de lucht rechtstreeks in trilling gebracht, zoals bijvoorbeeld bij praten of geluid uit luidsprekers. De luchtrilling brengt bijvoorbeeld een wand in trilling die dit weer doorgeeft aan de achterliggende ruimte.
 - 2. Contactgeluid**
Hierbij wordt een constructiedeel in trilling gebracht, zoals bij boren, traplopen en lopen op de vloer (bijvoorbeeld door de bovenburen)
 - Gevoeligheid voor andere prikkels in de woning: geuren, temperatuur, licht en inkijk in de woning
 - Gevoeligheid voor prikkels in de omgeving van de woning: omgevingsgeluiden (buren, straat e.d.)
 - Zelfstandigheid: in hoeverre is iemand in staat het huishouden zelf te regelen en het huis te onderhouden.
 - Communicatie: denk hierbij aan omgang met huisgenoten, met buren maar ook communicatie met de verhuurder.
- In een gesprek tussen de persoon met autisme (of belangenbehartiger) en de gemeente of woningcorporatie kunnen de bovenstaande punten worden besproken. Zo kunnen de individuele woonbehoeften in kaart worden gebracht.

[Terug naar de bouwstenen](#)

[Aanvullende informatie](#)

Gemeenten en woningcorporaties

- U hebt als medewerker bij gemeente of woningcorporatie een belangrijke rol in het proces van de zoektocht naar een geschikte woning. Het is in eerste instantie belangrijk om individuele woonbehoeften vast te stellen door middel van een persoonlijk gesprek, omdat maatwerk noodzakelijk is. Wanneer hier voldoende tijd voor wordt uitgetrokken en het plaatsvindt in een prikkelarme omgeving dan helpt dat enorm mee.
- De belemmering in het sociaal functioneren maakt dat mensen met autisme vaak moeite hebben met het vinden van een passende woning. Het merendeel van de volwassenen met autisme werkt parttime of heeft een uitkering. Hierdoor zijn zij vaak afhankelijk van een sociale huurwoning, die meestal niet voldoet aan de wensen en behoeften.
- Indien nodig kan in overleg met de woningzoekende worden besloten om het sociale en/of het professionele ondersteuningsnetwerk te betrekken bij de communicatie.
- Een vast aanspreekpunt bij gemeente en woningcorporatie wordt aanbevolen om de communicatie met mensen met autisme zo effectief mogelijk te laten verlopen.
- Als medewerker bij gemeente of woningcorporatie kunt u ook ondersteuning bieden aan een groep mensen met autisme die op zoek zijn naar een woning, gebouw of locatie waar zij gezamenlijk kunnen wonen.

[Terug naar de
bouwstenen](#)

[Aanvullende
informatie](#)

Woningen en aanpassingen

- Aan de woning van mensen met autisme worden vaak speciale eisen gesteld:
 - Een kind kan afhankelijk van de zwaarte van de aandoening en bijkomende diagnoses thuis verblijven. Soms, bijvoorbeeld bij een verstandelijke beperking, kan instellingenzorg met een woonplek noodzakelijk zijn.
 - Adolescenten kunnen geholpen zijn met woonplekken binnen zorgorganisaties die naar zelfstandigheid begeleiden.
 - Eenmaal volwassen bestaat er behoefte aan doorstroom. De stap naar de sociale huur is vaak te groot omdat er in deze sector nog nauwelijks autismevriendelijk wordt gebouwd. Dit is een belangrijk knelpunt.
 - Voor de oudere die niet meer zelfstandig kan wonen zijn instellingen vaak onvoldoende ingericht op autisme. Het kunnen vasthouden van een eigen ritme en specifieke voorkeuren is voor hen heel belangrijk, maar vaak ook het grootste knelpunt.
- Een grote meerderheid van de volwassenen met autisme in Nederland woont gedurende langere tijd in een ongeschikte woning. Deze proberen ze (doorgaans zonder succes) aan te passen aan hun eigen behoeften. Aangepaste ontwerp oplossingen (universal design) die verplaatsbaar zijn, kunnen ook nuttig zijn bij het aanpakken van problemen van een beperkte keuze in huisvesting. Het streven is het creëren van een levensloopgeschikte woning.

[Terug naar de bouwstenen](#)

[Aanvullende informatie](#)

Samenwerking

- Verschillende instanties spelen een rol bij de zoektocht naar een geschikte woonomgeving voor mensen met autisme. De zelfstandig wonenden hebben vooral te maken met gemeenten en woningcorporaties.
- Gemeentes en woningcorporaties hebben ook een belangrijke rol wanneer een jongere zelfstandig gaat wonen en gaat verhuizen van een beschermde woon(zorg) situatie naar een sociale huurwoning. De jongere krijgt hierbij uiteraard ook ondersteuning door de begeleiding uit de beschermde woonvorm en zijn/haar ouders.
- Volwassenen met autisme kunnen ook hun krachten bundelen om gezamenlijk een woonproject te realiseren dat voldoet aan hun specifieke eisen. In samenwerking met een woningcorporatie en met de medewerking van de gemeente kan zo'n project tot stand komen.
- Met het verstrijken van de jaren veranderen voor iedereen ook de woonwensen. Zo kan een oudere met autisme graag willen verhuizen naar een gelijkvloerse en/of kleinere woning. Ook bij deze zoektocht kan ondersteuning zijn gewenst.
- Naast gemeenten en woningcorporaties zijn er diverse initiatieven voor mensen met autisme die al veel informatie op een rij hebben gezet. Bij de button 'Aanvullende informatie' is hier veel over te vinden.

[Terug naar de
bouwstenen](#)

[Aanvullende
informatie](#)